

ԲԱԺԱՆՈՐԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոչկարիոյ համար
սարեկան 12 ֆր.
վեցամսեայ 6
Արտասահմանի
համար սարեկան 15
վեցամսեայ 8
Անկերիկայի համար
սարեկան 3
վեցամսեայ 1.50

Ծանուցման տողը սուս
ընկ երեսին համար 40 ս.
իսկ վերջին երեսին հա-
մար 20 սանթիմ. երե-
սին աւելի անգամներու
համար 20 0/0 գեղջ կըլ-
լայ:

Վառնայի համար
ձևոքի 10 սանթիմ

ՉԱՐՔՆԱՐԹԻ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՐԻՆ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿԱՌԻ ԶՈՐԵՔՆԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱՐԱՔ ՕՐԵՐԸ

ОТГОВОРНИКЪ СТЕПАНЪ КАНАРЯНЪ

Նամակ եւ ցրակ ցրկեյ
խմբագրութեանս հաս-
ցեիս

Редакция на вѣстникѣ
„Шаржумъ“
Варна

Redaction du journal
„Charoun“
(Bu garie) Yarna

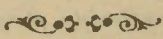
Պոչկարիոյ համար
ձևոքի 15 ՍԱՆԹԻՄ

Արտասահմանի համար
ձևոքի 20 ՍԱՆԹԻՄ

Գրութիւնք եւ չեմ
ցրուի

ՇՈՐԵՔՆԱՐԹԻ ԲԱԺԱՆՈՐԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆԸ ՊԵՏԻ ԵՒ ԿԱՆԵՆԻԿ ՎՃԱՐԻՆ

ՄԱՆԻ, ԹԵԿԵՂ, ՓՈՒԷՊ

Խորհրդաւոր մասը, դարեր
առաջ հաշակաւոր Նինվէի կոր-
ծանումն էր գուժում այդ խօսքե-
րով, փշացած, շայտութեան
մէջ յգիացած մեզկ թագաւոր
Սարգանապալին, որ կանանց եւ
հարձերի հետ էր շարունակ պե-
տութեան եւ ժողովրդի բախտը
թողելով իր գրանդիներէ եւ ծա-
ռաների ձեռքում...

Այսօր պատմութիւնը կրկնը-
վում է թուրքի եւ ուստի հան-
գէպ Արական եւ իգական պոռ-
նիկներով շրջապատված երկու
միապետները խորհրդաւոր մա-
տի խորհրդաւոր ու մեռած խօս-
քերը չէ որ լսում են, այլ ուսմ.
բի, հրացանի որոտները, որոնք
գուշակում են պետական ներքին
կազմի քայքայումը եւ արտաքին
թշնամու յաղթական գոչերը. ո.
րոնց նախախնամութիւնը կար-
ծես դիտմամբ երեւան է բե-
րում ամբարտաւան ոչնչութիւն-
ներին պատճելու համար: Թու-
սիան ու իր գիճակակից Թուր-
քիան միապետական ռեժիմի քայ-
քայման մահազանգերի զօգան.
ջուռն են լսում իրենց երկրի ա-
մեն ծայրերից:

Պճիկ, հանճարեղ եւ առնակա-
նութեամբ հսկայ ձաթոնացին
ծայրագոյն արեւելքում, ջրի եւ
ցամաքի վրայ իր փոքրիկ ուտ-
քով տապալում է Եւրոպայի եւ
մարդկութեան առջև ուժի էմպ-
լէմ դարձած կուսքը, ուստի
եւ նրա ոչնչութիւնը ազգարա-
րում աշխարհին: Թուսական լայ-
նատարած երկրի ամեն մի ծայ-
րից անասնութեան աստիճան
ձնչված ուս եւ տարբեր ցեղե-
րի վրէժխնդիր վաւակները վը-
րիժառութիւնը, միահեծան բըռ-
նութեան գէմ, խանդավառու-
թեան հասցրած, ուսմբի, զաշոյ-
նի, տարճանակի, փայտի եւ քա-
րի հարուածներով հալածում են
այն ամենը, ինչ որ իր գոյու-
թեամբ ցարիզմն է ներկայաց-
նում:

Ըմբոստանում է զինուորը, ըս-
պան, ուսանողը, մանուկը, աղ-
ջիկը, կինը, պետական մարդը,
չօրափարը, մուժիկը, երբեմնի
ոճրագործ կալանաւորը, ու ճար-
ճատում են ուսական բռնու-
թեան սիւները, ճարճատում են
փլշելու համար սաստիկ ցնցու-
մով, որպէսզի իրենց աւերակ
ների տակ թաղեն վարչական
այն սիւստէմը եւ կազմը որը դա-
րերով քամել է բազմաթիւ միլ-
իոններով այլացեղ եւ այլազան
ժողովրդների արիւնը լոկ այդ
անտանիկ կազմը պահպանելու
համար:

Ռուսիոյ վիճակում է գտնվում
եւ Թուրքիան, Թուսիոյ մանրա-
նկարը, բայց իր դժեղակու-
թիւններով աւելի սինիքը, ան-
կեղծը, ու վաղորօք առանց քա-
ղաքակրթութեան շարունակ
նի:

Այստեղ, այսօր արտաքին թշ-
նամին բացակայում է. թրքա-
կան գազանային ռեժիմի փլու-
զումի հարածները զրսից չեն
գալիս այլ ներսից: Բանաստեղ-
ծական, միստիք, եռանդուն Ա-
րարն է ոտքի կանգնել, ու օրէ
օր շնչտակի հարածներն է հաս-
ցնում սուլթան Համիտի ոսկեձոյլ
բայց արեան ճահիճի մէջ կանգ-
նած գահին:

Արարիան զնում է սուլթանի
ձեռքից. սուլթանական խալի-
ֆայութիւնը, իսլամ մարգարէի
իրական ժառանգորդների ձեռ-
քով կատաղաբար փրցնվում է
զազրելի յափշտակիչների ձեռ-
քից ու արար ժողովուրդը կրօ-
նական անկախութեան հետ միա-
սին ձեռք է բերում կամ ձեռք
բերելու վրա է եւ քաղաքական
անկախութիւնը: Սուլթանական
փաշաններն ու զօրքերը ուսա-
կանի պէս գերի են ընկնում
խանդավառ արարների ձեռքը,
նրանց յանձնելով քաղաքներ եւ
ամլութիւններ, որոնք սոսեմվել
էին Արարիոյ սրտում: նրա հա-
մակրելի ժողովրդի գերութեան
չղթաները ամբապնջելու համար:

Սուլթան եւ Նիկոլա բռնապե-
տական ռեժիմի երկու ցոլուն
ներկայացուցիչներ այլեւս ան-
կարող են իրարու ձեռք մեկնել
ըմբոստ հպատակներին կոտորե-
լու համար, որովհետեւ երկուսն
էլ Սարգանապալի կացութեան
մէջ են գտնվում: Սուլթանական
եւ ուսմանիցների պալատներում
արիւնով լի բաժակները ձեռքե-
րում բռնած փոխադարձ բաժա-
կաճառեր չեն արտասանվում:
Ընդհակառակը յաղթական տօնա
խմբութիւնը այսօր յատարում
են ցարի եւ սուլթանի հպատակ-
ները, պատմութեան անողոք տա-
պարը ձեռքերին բռնած. տա-
պարը որոնցով հալածված, շա-
րատանջ ժողովուրդների ըմբոս-
տացած ոգին երբեմն, երբ բռ-
նակալների աներեսութեան եւ
գազանութեան չափր անցնում է,
ասպարէզ է նետվում պատմա-
կան դարաւոր վրէժները լուծե-
լու համար:

19րդ դարի ժողովրդային ըմ-
բոստացած վրիժառու ոգու տա-
պարը վերջ գրեց Եւրոպական
միահեծան տիրապետութիւննե-
րին, քսաներորդ դարը վերջ
պէտք է գնէ կիսաեւրոպական
կիսաասիական բռնութիւններին
յանձին ուս ցարիզմի եւ թուրք
սուլթանականութեան: Դա պատ-
մական անողոք որոշումն է:

ՄԻՄԵՆ, ԹԵԿԵՂ, ՓՈՒԷՊ
ՎԱՐԴՕ

ՃՈՐՈՆԱՑԻՔ ԼՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԿԸ ՕՏԵՂ ԾԵՆ
—)o(—

Վերջին պատերազմին ատեն ճար-
նացիք Եւրոպային ցոյց տուին որ
պատերազմին ամենակարեւոր պայ-
մաններին մին է բանակին առողջա-
պահական վիճակը լաւ պահել: Ամե-
րիկացիք, որ զացած էր ճարնա-
կան բանակին բժշկական վիճակը ու-
սումնասիրելու, վերադարձին հիացած
կը խօսէր ճարնացի գործնական
խելքի մասին. ու կը բացատրէր թէ
ինչպէս անոնք ամենայն խնամքով կը
հսկեն թէ իրենց առողջ զինուորնե-
րուն առողջութեան վրայ եւ թէ ինչ

մեծ խնամքով կը հետեւին իրենց հի-
ւանդներու, ու այդպիսով ամենաչըն
չին տոկոսի կը հասցնեն վերերէն եւ
զանազան հիւանդութիւններէ մեռ-
նող զինուորներուն թիւը. միեւնոյն
ժամանակ խորհուրդ կուտար Ամերի-
կայի առանց ամշնալու ճարնակուն
բժշկական կարգերը մտցնել եւ ամե-
րիկեան զինուորական բժշկական
վարչութեան մէջ:

Հիմակ ալ կիմանանք որ ճարնա-
ցիք Եւրոպացիներուն ու ամբողջ քա-
ղաքակրթ համարուած մարդու-
թեան կը սորվեցնեն թէ ինչպէս
պէտք է վարուիլ գերիներուն հետ,
թէ հակողութեան գործը զիւրացնելու
եւ թէ անոնց օգուտ մը տալու հա-
մար, որպէսզի պարապ ժամանակ
չը վատեն:

Մի զարմանաք. ճարնացիք անգրա-
զէտ ուսու գերիներուն Թուսիոյ մէջ չը
սորված մայրենի լեզուն կը սորվեցնեն
Ահա թէ այդ մասին ինչ կը գրէ
«Պերլ. Լօք Անդ» թերթը:

«Գերիներուն վրայ հսկող իշխանու-
թեանց ամենադժուար խնդիրներէն
մին ալ զանոնք լաւ հսկած ըլլալու
համար անոնց համար զբաղում մը
գտնալն է: Նիմէճիքի մէջ, ուր հեղաճա-
րներն սեղաւորած են 831 ուսու գե-
րիներ. իշխանութիւնները ատոնց հա-
մար զպրոց կիմներ են որը շատ լաւ
արդիւնք տուած է. Երեւցած է որ
գրագէտները աւելի շատ վարժուած
են զբաղմունքի իսկ անգրագէտները
մեծ տհաճութիւններ պատճառած են
հսկող իշխանութեանց: Այս վերջին-
ներս կորսնցն ստիպել ուսու ենթապա-
ներուն որ անգրագէտ ուսանողներն
օրը 3 ժամ կարդալ եւ գրել սորվեց-
նեն. Դասընթացը գեղեցիկներէն
մինչեւ փետրուար աւեր է, որ
վերջացիք է հարցաքննութիւնով, ո-
րուն հետեւանքով ուժեղները անցեր
են աւելի բարձր կարգը, իսկ ստորին
կարգը մտեր են անգրագէտներ: Մար-
տի վերջերին արդէն երեք դասարան
գոյութիւն ունեցեր է 75 աշակերտով,
որոնք օտար եւ թշնամի երկրի մէջ
սորվեր են ուսու գրութեան գազա-
նիքները:

Այս տարուան սկզբին գերիներուն
թիւը հասաւ 1301: Եւ զպրոցը անբա-
ւական եղաւ. որովհետեւ անգրագէտ-
ներուն թիւը հասաւ 451: Այս պատճառով
հիմնուէ ցան հինգ գրագրութեանց դասարաններ,
ի թիւս որոց դասարան մըն ալ լէն
լեզուի համար: Գերիներէն շատ քի-
չերն են որ չեն ուզեր կարգալ գրիլու
առիթէն օգտուիլ. իսկ դասատունե-
րէն շրկայ մէկը որ քանի մը ամէն

նշանակելի յաջողութիւն չունենար: Առ հնացած Եւրոպայի այս մարդկը վայրենի տեղ կրնայ լինել և կր ծագրէր Անգլիան որ իր շփոթումը մենութիւնը խախտեց և ձախտի հետ դառնակցութիւն կրեց, Հիւսիսային ար. Անգլիան այսպիսի եզակի ուրիշ դառնակից մը կրնայ լինի մէջ չի պիտի գտնար:

ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՐԿՐԷՆ

Երկար ու տաժանելի ճամբորդութեան մը վերջ վերջապէս կարողացաւ հազարաւոր զօնարութիւններու հանդիպելով, ինքզինքն արտասահման ձգել, որովհետեւ ճամբորդութեան մէջ ստիպուած էի հետքս կորսնցուցնելու համար շուտ շուտ ճամբաներս փոխել:

Սը մը Ինքնանի Ազգային գիւղէն կանցնելի ուր երեկոյ մը գիշերել հարկ էր. մութը կրնայ էր երբ գիւղ մտայ յիսկեղ ուղղակի հայու մը տունը ուր Հայաստանի նահապետական բարի սովորութեամբ զիս հիւրասիրեցին, փափաքեցայ գիտնալ թէ այդտեղի հայ գիւղացիները ի՞նչ վիճակի մէջ կը գտնուէին. տանտէրը, որ 78 տարեկան ծնուկ մ'էր, իմ հետաքրքրութիւնս անսնկով, արմը քաշեց իւր սրտի խորքէն ու սկսաւ իւր պատմութիւնը:

Մեր ցաւերը, մեր վիշտերը շատ շատ են թուրքը քերտը մեզ կողոպտելը իրենց օրուս սովորութիւնը բռնած են. արգարութիւն, կասկածութիւն, օրէնք, չկայ այս փրկիւն մէջ. կասկածարական սուրբի տեղ սուսնեմունտ կասկածարները շնչին գնով մը ծախեց կասկածութիւնը. երկրորդական պանկան գրաւեց հողերնիրս. 10-15 ոսկի տարով ածուրթի հանեց 150-200 ոսկի արծողութեամբ հողերնիրս, երթեւեկութեանը բոլորովին արգելուած է մեզ համար. ամեն օր մեզ կը ձեռնեն, կ'անարդեն և կը անպատուեն, որո՞ւ զիմենք. կատաւ վարութեան չէ՞ մի որ այդ կատա-

վայութիւնն է րնողը. ունինք Պոլիս պատրիարք մը իրր ազգային ներկայացուցիչ՝ որ երբեք չուզեր լսել իւր հօտին ազգակն ու լայ կոծը, և այդ բոլորէ վերջ մենք ունինք մեծ դատաւան մը որ պատուհաս դարձած է ազգաստ գիւղացիի գլխուն:

Կարապետ Ղազարեանի տղան Համբարձում աղանձը շնունք քերտ ազգային հետ այս տարի մեր գիւղին (աշարը) առին խոտին հօքասին 10 փարայ (պարայ) առին շատ ծեծ եւ նեղութիւն տուին աղքատ գիւղացիին, և այդ վատ հայը քերտ աղայի աչքին աւելի սիրելի երեւեալու համար կերթայ ափ կտոնէ այն ընտանիքներու դուռները որոնց ամուսինները պանդուխտ կը գտնուէին և Խորոյի հետ, չը տեսնուած ու չը լսուած անպատուութիւններ կընեն: Ինչ ըսեմ բարեկամս (որը մ. զնէ է) մէկ երկու անգամ զիտողութիւն ըրինք Համբարձում աղային որ իր ընթացքը շտկէ, եւ օր մը ինքզինքն մութ բանտին մէջ գտայ. այս դաւաճանը զիս իր բեղաբոխական մատնած էր, ուրկից հազիւ հազ կարողացայ դուրս գալ. ասես բան կորսնցուցիւք, եւ ասկից վերջ կորսնցնելու բան մը չունիւք, միայն մար կ'ստիք դարձած մարմինները միացնելու և հայաստան մեր վիճակը, բաւ ծնունդին, խոր հառաչանքով ու արատաւով աչքերը վերջացուց իւր պատմութիւնը:

Միայն Ղերջանը չէ որ այս անել զրուսեան մատնուած է. Հայաստանի որ մէկ անկիւնը որ Հայ կայ կասկածարութիւնը կը ձեռնէ, կը կեպտէ, կը սպաննէ համագումար ըլլալով, որ ո՛չ հարցնող կայ եւ ո՛չ ալ փնտրող. կը խնդրեմ որ սոյն երկուողը ազգայնութիւն հայ հասարակութեան. եւ կը խոստանամ ժողովուրդը մը գրութիւններ զիկե Ձեզ որոնց արհաւիրակը իրականութեան ակնատեսն եղած եմ:

Ընդունեցէք մեր խորին յարգանքները: Ս Գ Ա Ռ Ր

ԱՄԵՐԻԿԱՅՈՐ

Կյստի թէ մտաւորապէս երեսուն հազարի կը հասնի մինչեւ վերջերս Օվիկանտոն սաղին հայաժական արչաւող հայերու թիւը:

Մեր նորագոյն պատմութեան մէջ Ատլանտիկան ալ իր վիթխարի ախիքները նետեց խառնելով յորձանքները անոր առաջնորդին հետ. արդարեւ, ինչպէս կերելի Ուոլադական ալ սկսած է շարժիլ:

Հայր, հետու անհունապէս, հետո Հայաստանէն եւ անոր Իդիսէն, արիւնք արտին, վերաւոր կրծքով շնչապատ իր վերջին յուսոյին հետ երբեմն պարտքի հսկայ բռն մը տեսնուած վրայ սողանքով, կը քշուի մինչեւ հոն խաղաղ կենցաղի մը անորթով:

Ազգային գոտութեան վեժ իտեւիւն այս խաչակիրը սակայն պիտի աղաղակէ Հայաստանի ետեւէն իր որդիական գործով, եւ աւագ, ովկիանտոններ չեն ցուցիւր՝ որ միջին երող սերունդ մը իր արիւնքի տունէն անոնց—ու պիտի մոռնայ, եւ կորսուի անոր շիրիմը. Ո՛չ սարսափելի է այս կորուստը. անոր գտաւոր թող յոյսի ծառան է այլեւս, եւ Մասիսը, յեռներու գիգոտին պատմական Հայաստանի մայրը՝ Արարատեան աշխարհի ծով տաւրու գանձարանը՝ որուն լանջքերուն տակ դիցազուններ կը մնան եւ որուն ստորտը գետ իր հարստացութիւնը կը պահէ կը դիտէ՝ կը գիտէ իր փառաքան ու բարձրաբերձ եւ սպիտակ քարձոնքն մինչեւ հաստարած խաղաղականներու անհունութեան եզրերը. ուր իր ահագան գարոյր թողները կապաստանին եւ պիտի լայ անոնց ետեւէն:

Մասնայական սարողիւններ են ասոնք, որ բռնութեան անողք հալածանքներէն վտարուած, Ամերիկահայ զաղթականութեան գրեթէ մէկ քառորդը կը կազմեն, իրենց գրաւումը եղած է երկրադործութիւնը Քալիֆորնիոյ շրջաններուն մէջ, ընդ

հանրապէս խաղողի (չամիչի) եւ այլ բուսական արտաբերութիւններ, Չեմ դիւրանար ու եւ է քաղաքի բլալու ոմանց յաջողութիւնը մասնաճիւղով, իսկ ինչ որ սխուր է այժմէն զիտել այդ օտարա մղութիւնն է (ամուսնացումը). ասիկայ իր սկզբնապատճառն ունի, որ անհուսալ ծանօթ է գծախտաբար հոս չը պիտի փոր. ձեռնարը բարձրացնել Ամերիկեան միսիօնարական առաքելութեանց կատարած բարոյ եւ չարի դերին վրայ որոնք ծայրահեղութեւ եւ ճողպիկ ձեռնհասութեամբ առաջ տարին իրենց որդեգրած գործը կրօնի եւ հաւատքի արտառուց ծրագրով մը. ո՞վ չի գիտեր որ այսու մէջ հայեր եզան առաջնորդողներ՝ անոնցմէ մէկը գետ եւս կը քերէ իր կաշին վերջ յիշուած միջավայրին մէջ, նորահաստ ամբոյսի մը մէջքին հեծած. ասիկայ հայ յեղափոխութեան հայհոյիւն ու թշնամին է միտնգամայն. ուրիշ առիթի մը թողով անոնց ներքին եւ արտաքին կեանքի ուրուագիծը, նըսեմ հոգիներ. և կը շարունակեմ:

Ինչպէս Ամերիկայի նոյնպէս եւ Միացեալ Նահանգաց զլխաւոր եւ յարմարագոյն նահանգներուն է նիւ-ն օրքը. եւրոպական երկիրներու հետ հաղորդակցութեան համար մասնաւորապէս եւ ճանապարհորդութեան տեսակէտէ ընդհանրապէս, եւ թէ իր կեզրուն վաճառականական գործերուն հնակցութիւնը գրեթէ չորս սիլոն կը հաշուուի. որուն երեք չորսորդը արտաքին երկիրն է են. Օտար զաղթականութեանց մէջ հայերս ամենէն նուազ թիւ ունեցողները եւ նորահաստանները ենք. Քանի մը հայ վաճառականներ (զոգաւաճառներ) եւ մանազէտներ այս ցլիւ փոքրամասնութեան մէջ թիւ թէ շատ աչքի կը զարնեն օտարներու առջեւ Հայ անունին, թէեւ ասոնց մէջ չեմ կարծեր որ ըլլայ մէկը որուն հայրնասիրութեան վրայ թող մասին մասն մասն գնեմ Հայ անունը եթէ

Ա. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՆ

ՎԻՆՑՈՐԻԱ ՊԵՂՎՈՎ Ա

(Տօնահամարութիւն)

(Փրագիսի յիշողութիւններից. Ամրան արկածներ քաւակակ սուրբիկակ հուսարակութիւնի ակնհայ)

(Թարգմ. ուսուցիչներէն)

(Շար. Ասիտոյ քիսիկ)

Վիկտորիա Պ. վրովան լուսն ու մենք երկար լուսն նստեցինք եւս սպասողական գրութեան մէջ, իսկ նա բարկութեամբ մտաքցածները յիշելով ու պատկերացնելով. վերջը նրա կրեւը պարզվեց ու լուսն եւ խորհրդաւոր կերպով լուսեց:

—Մի օր զերասանուհութիւն սկը սերունց յետոյ, յարձակվեց ինձ վրայ այդ պարբերական կատարի հոսանքը. «Նա», որի վրց կակվեցի եւ այդ երջանիկ զէպիւրմ իր գիւղը տա

րաւ. երեք շաբաթ եւս ապրեցի խնութի նման, ու վերադարձայ Մոսկվա:

Իսկ նա մնաց գիւղում. Տեխնիկ էր եւ մի իշխանի կալաճաններ էր կատարում. Փող շատ չունէի. ցնում էի երկաթուղու երողք կարգով. Հոգեկան վիճակս զգուշի է. եւ իմ այդ տեխնիկին հազիւ միաս բարեւ ասցի, այնքան նա ինձ համար զգուշ էր զարձել. սիրտս խառնում էր. արտառում էի ինձ եւ պատրաստ էի ինքս ինձ կտոր կտոր անել: Առհասարակ աչքերս չէին ուզում աշխարհը տեսնել. պատրաստ էի գրութս դնել երկաթուղու գնացքի տակ:

Վազոնում զիմացս նստել էր անլետը, մեծ մորուքով փարթում յոնքերով, հասա քթով մի ձերուկ. զէմքը կարծես ճանձով լինէր:

Իր մոխրագոյն աչքերով հենց որ նայեց, կարծես թէ երկու գամբուր տեղի ուտեց գաւեց ինձ. նա շարունակ խոսողն, վշտահար ուղիղ երեսիս է նայում եւ ինձ թուում է որ ամբողջովին իր մորուքով, խոր կոշիկներով մտել է հոգուս մէջ ու կարծես բարձի թող արած գատարկ անսարք տան մէջ քալելով. շարժում է իր գրութը մտածելով:

—Այ, դու, սիրելիս, ինչպէս խորտակել ես քեզ. բայց չէ որ Աստ

ւած քո օրտուժ պիւտաններ էր չինել հրաշալի պայտաներ...

Ու արտառունքները կոկորդս հոսած, եւ նայում եմ ձերուսուն ու վախենում որ չը պէտք է կարողանամ ինքզինքս զսպել ու կոկոսեմ բարձրաձայն լալ...

Ու ինձ թուում է որ ես դեռ մանուկ հասակում եմ, շատ փոքրիկ. ու երբ անիրաւօրէն վիրաւորում են ամբողջ հոգիս վշտից ցուում է... ու չեմ նկատում որ արցունքներս արդէն վաղուց հոսում են այստեղի վերայով... Ու ահա հենց այդ ձերուկը յանկարծ ասում է ինձ ցած. խաղաղ եւ հաստատ ձայնով:

—Ի՞նչի դուք այդպէս դժբախտ էք: Նս ամբողջովին ցնցվեցի. ու բոլորովին չեմ զարմանում որ նա այդ պէս ուղիղ սրտիս հետ սկսեց խօսել եւ պատասխանում եմ:

—Որովհետեւ ես մեղաւոր եմ, ցեխտ եմ. ինձ հետ մի խօսեցէք. մեզ կալելի չէ ինձ հետ խօսել. ես չարեմ:

—Անմեղ իրիզ գոյութիւն չունի. ձեռնափայլ հոգիներ գոյութիւն չունեն. Լիւ չէ ընկնել յուսահատութեան մէջ. միղք է. հենց ձեր աչքում, մեզ համար: Այ դուք լալիս

էք. այդ արդէն լաւ է. արցունքները երիտասարդ հոգին լաւում են. բիծ չը կայ որ այդ արցունքները մաքրել չը կարողանան. մի վախենաք. խաղաղեցէք, ո՞վ էք դուք:

Ու պատմեցի ձերուկին իմ ամբողջ կեանքը. իսկ նա լսում եւ իր մտքագոյն աչքերով լուսաւորում է. եւ չէի կարողանում ստել, նրա նայածքի տակ, զո՞ն էի մի խոսքով. ու երբ վերջացրի ձերուկը ասեց:

—Ինչի դուք այդպէս աղքատորէն էք ապրում միայն ձեր մէջ ամփոփված: Ես լուում եմ, այդ հարցը ինձ այն պէս հարւածեց:

—Նայեցէք մեզ վրա շարունակեց ձերուկին. դուք մեզ կէտ էք նշանակել, ուր կեդրոնանում ամբողջ աշխարհի գծերը. Դուք մեր միջով առաջին միջօրէական գիծն էք անցրել. դուք միշտ մտածում էք միայն թէ ինչպէս մեզ համար լաւ լինի. դուք լաւ ասոյք, մեր ուզածի պէս, բոլոր քաճառուքներին գոնացում տալով, որ ամէնք էլ մեզ սիրեն, ընդունեն հրաշալի, պեղեցիկ, ու դուք մեր գեղեցկութեամբ, հրապուրանքով ամենքին մեր ստրուկները դարձնէք:

—Ես, ես... աշխատել եմ, մրմնջեցի:

ոչ իր այլ ինչով, գէթ լուսավոր լուսաւորելու համար. անուրանալի է սակայն իրենց առած մեծատուն մը հովերը, թէ իրենց ներքին շահերու տեսակետէն եւ թէ արտաքին փաստաւորութենէն. այս երկուքին մէջ ալ բարեգործ, հարեւանալի, արտաքին միջոց կը յաճախեն իրարու ձեռքէ իջնելու հոգեւորական վարդապետի մը ներկայութիւնն ալ պատահաւոր էր զած է մէկ երկու տարիէ ի վեր՝ որ, սա, հարուստները (վաճառականները) բոլորովին հետո մնան չոյն իսկ միջոցային եկեղեցական գործերու մասնակցելէ. Աւստինս կ'ըստարկէ միշտ քանի որ հասարակութիւնն ալ չի յաճախիր տեսնելու անոր ժողովական կեդճ սքեմը. կրնն թէ՛ Մարտիան արեւելիկական գաղափարէ կ'ըսէ զայն վերջապէս ձեռնադրելէ որ վերջերս լուծուած եւ քայքայուած կուսակցութեան մըն ալ ալիքի արեւելիկ է:

Այսպէս ուրեմն, նիւ-նորքի ազգային եկեղեցական գործերը իսթարուած եւ բոլորովին անկերպարան վիճակ մը կը ներկայանան մանաւանդ որ հոգաբարձութեան անդամներուն կէսն ալ այս մարդուն պատճառաւ հրաժարուած է:

Միւս կողմէն ջանքեր կ'ըլլան որ քառասուն հարր տուր հաւաքեն որպէսզի եկեղեցի մը ունենան անշուշտ քարակիր եւ շոյակապ բան մը. մարդուն նախանձը շարժելու աստիճան Աստուծոյ դէմ. Աստուծոյ աղբիւրէ կ'իմանամ թէ՛ եկեղեցին ուրեւն հասարակութեան մէջ է ըլլալ—չէ՛ որ ինքզնիքը գաղթականէն պիտի հաւաքեն:

Եւ ասիկայ Ազգասիրտ թիւն չէ հապա ինչ է. Արդեօք. Մանթաշօփին դէմ մըցում մըն է որ Փարիզի մէջ կատոյց:

Անոնց հոգն է թէ անդին Հայաստանը կը տառապի եւ օրուան հացի կարօտ է:

Բայց կայ դատակարգ մը համեստ եւ հայու ցաւերը ըմբռնող որուն համար Հայաստանը միայն գոյութիւն ունի, եւ անոր փրկութեան գործնա-

կանապէս հետեւող. այս դատակարգ գին հետ է եւ հասարակ ժողովուրդը. որ սակաւ կիրարկելով իր համակրութիւնը օր քան օր. բարձրացնելու վրայ է անոր վերջուցած գործը:

Նիւ-նորքի իր արտաքիններով ունի հինգ վեց հարարի շարժոյ ուրոնց մէջ միայն քանի մը հաւ կաշի է թուել իր ուրոյն գոյժասէլեր. Մնացած մասը հասարակ գործաւորներ են գրեթէ ամբողջ աշխատանքով. երկար կ'ըլլայ նկարագրել անոնց աշխատանքի. ամբողջութիւնը. որուն ենթակուած են տեղական եւ այլ պահանջներու տեսակետէ—զայ. կարծիք եւ անպատ մտահոգութեան շուրջ խորհուրդի տակ մերթ աստուգական եւ յոյժ հմազելի կեանքի մը ծայրածիր պղծելիութեան գտնուած թիւնն է. տասնեակ տարիներ են որ կանցնին եւ դեռ քանի մը բառ հազիւ թէ գետեղած ըլլայ իր մտքին անկընդ. ցրէ եկած բայց զլուստրապէս քանի մը նախնական մէջ ուր տարաբաղդ կապի յաճախ կուշտ կուշտի հայրենակցին նեւ. իրենց յատուկ Արեւելեան կեցեղք վերին խնայողութեամբ, (այսպէս կապի զրեթէ սուր գաղթականութիւններն ալ ցորչափ կը կրնն իրենց ճակտին վրայ գործաւոր մակդիրը), հայի բացարձակ կուշտ իրենց հեղ եւ հա. մաստ բնաւորութիւնն է որ քիչ մը աւելի համակրելի կը դարձնէ ինքզնիքը տեղական ժողովուրդին:

Հնդուստան եւ յաւակնոտ շատ մը գործերու մէջ ասիկայ հայ նկարագրին հետ լծորդուած իր վէս կողմը ունի:

Ձրուորական աշխատանքի թիւնը (կրթութիւնը) սկսած է զգալի գտնուել եւ սեղ սեղ սասնակցելով տեղական վաշտերուն, ասոնք պիտի կազմեն այն մեծ եւ սիրովիչ դերը—որուն Հայաստանին կ'սպասէ իր հոգեկան գերագոյն իրաւունքներէն զի կուտ, եւ բնաւորութեան ճիւրաններուն մէջ գաղթելու է:

Արեւմտեան հորիզոններուն վրայ երեցող հայ գաղթականութիւնը մէջ եմբերկան իր մեծամեծ եւ մասշտի-

տաւելուելի ներքով թէ նիւթապէս եւ թէ բարոյապէս պիտի է շտապէ պարտականութեան խորանին անջեւ ներկայանալու փրկանքի ամենահաջող բաժնով ուր Ազատութեան Աստուածը տեսնած է իր աչքերը տարագիր հայուն վերագործին բնիւ համար յեկայք օրհնեալք լմ հարազատք ժառանգեցէք ձեր նորեղէմը:

Նիւ-նորք ԽԻՉԱԽ

ՌՈՒՍԻՈՑ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ամբողջ Ռուսիան յիպոփոսական բացերու մէջ է. ամեն տեղ անմար, անբանակիր, թալանը եւ արաբաութիւնները կը թագաւորեն. Բարստուութեան եւ յիպոփոսական ոգին սկսած է մտնել, տիրապետել թիւե կամաց կ'սմաց եւ զինուորներուն մէջ: Օր օրի, ժամ ժամի, վայրկեան վայրկեանի չը նայած ծորի ճառին. սէժի մի փոփոխութեան համար արեւելի փաստեր երեւան կուգան: Այս ներքին քայքայման առթիւ Ռուսիչ ծայրունիք թիւրքը հետեւեալը կ'ը գրէ:

«Այն ինչ որ այս օրերս տեղի կուտնայ Ռուսիոյ մէջ ըմբոստացում, բնորոշութեան շարժումն չէ, այլ իր կ'ան յիպոփոսութիւն իր բոլոր սարսափներով:

Ամբողջ Լեւոստանը բոցերու մէջ է. կողկանան ցեղերը զրբար կը շնջնն, Ինթերսպուրի մէջ սպաննը արդէն կը վարանին եւ ամեն վայրկեան կը սպասուի որ գորչաբի պատճառով գրգռուած գործաւորական զանգուածները նորէն պիտի ոտքի ելլան:

Մոսկուայի մէջ, հակառակ կտաւ վարութեան արգելումին, որու քաղաքներէն 17 ներկայացուցիչներ համաժողով գումարեցին, որուն առթիւ նախապէս կ'էին թէ նոր կտաւ վարութիւն մը պիտի հիմնուի որու ցարբերուն հին աթոռանիստին մէջ:

Մակայն այդ բոլոր անցքերը կը նսեմանան այն սարսափներու հան-

—Էհ, ինչ այնտանք, անարկում է ձերունին. զոք ինքնեզգ ապացիք այնտանի էք անտանի պետքի, պահանջ զգալու. աստեղով. եւ ուրիշ կերպ էլ չէր կարող լինել. ինքզնիքը պաշտող հա. կը սիրով աշխատել չէ կարող. ով մարդկանց չէ սիրում նրա աշխատութիւնը անիմոված է:

—Աղաչում եմ, սովորեցի՛ք ինձ ինչպէս ապրել, ինչ անել:

—Մարդկանց սիրեցէք. նեղել գիտցէք. ձեզնով մի հիւանք. ոչ գեղեցկութեան եւ ոչ սոցիալութեան մէջ. Ռուսիան եւ անձնասիրութիւնը հրէշուցութեան մէջ է. նա էլ է հրապտուում. ձերտ է:

—Ճիշտ է:

—Ինչքան ինձ բնականից խելացի էք երեւում, բայց ձեր խելքը միայն մի բանի համար է գործում. թէ ինչ պէս աշխարհը ձեզ համար գեղեցիկ եւ լաւ դարձնէք Բարութեանը անձել չէք թողել. նա ձեր մէջ ստուգված չէ, անգիտակից եւ բնազդական է. Բաւ է ինչ որ դիքեր էք բռնել եւ ձեզ համար պայմաններ շարադրել: Փորձեցէք պարզօրէն ինքզնիքը հետ լինել, ազատութիւն տէք ձեր հոգու պայծառ թախչեքին Մտաքերեցէք թէ ինչպէս էիք ձեր

մանկութեան մէջ. Միւսն է ձեր այդ ամբողջի գործերը. Ձէ ո՞ր յիշում էք. Ու դարձէք այդ ժամանակին. ինչ էիք ցանկանում այդ ժամանակ. երեխայական ցանկութիւններ ձեզ է ճշմարտութիւնը:

—Ես սխրագործութեան գնալու ընդունակ չեմ. ստարկում եմ, պարզաւ, կամ թէ զթուլեան քոյր լինել, այդ հերոսութիւնը ինձից բարձր է:

Նա յօնքերը կ'իտեց ու շարունակեց.—Ո՞վ է ձեզ սխրագործութեան մղողը. դեռ աւելին կ'սեմ. եթէ ձեզ մէջ սխրագործութիւն անկուցանկութիւնը իսկ ծայրէ. զոք նախապէս ձեւ լաւ ստուգեցէք. արժանի էք արդեօք սխրագործութեան դիմելու: Արդեօք կրկին ձեր մէջ խոտըր անձնասիրութիւնը չէ. Թեքեւ կրկին ցանկութիւն ունեցաք գեղեցիկ գեր կատարելու. հրապարակ զիրք ստեղծելու... Կեղծաւոր ու խարտիկ բարեբից վատ բան չը կայ. որովհետեւ այդ, երանի թէ միայն մարդկանց, խարբրելու հակառակը սեփական հոգին է խարտու, նրա սրտում արհամարհանքը թաքցնում:

Սխրագործութիւններ չեն պէտք, այլ սէր դէպի մարդիկ. ուր այդ սէ-

ղէպ, որոնք տեղի կուենան. Օսկասայի, Ռուսիոյ ստալին առեւտրական քաղաքին մէջ:

Կերեւի որ քաղաքը չորեքշաբթի եւ հինգշաբթի կը գուն էր պատերազմական նաւատիներու եւ պատարած գործաւորներու ձեռքերուն միջեւ. խնդիր է թէ շուտով կարելի պիտի ըլլայ քաղաքը տնոնց ձեռքէն ազատել. Այդ կարեւոր է տեղական գործին բունեղք գիրքէն, ինչպէս եւ Սեւ ծովեան նաւատորմի միացեալ պաշտօնեաներէն:

Յասնայն դէպ, անք տպաւորութիւնը ստացած ենք որ Օսկասան պիտի ըլլայ մեկնակէտը բոլոր այն անցքերուն, որոնք պիտի գերազանցեն այն ամենը ինչ որ այս քանի մը ամսուան մէջ տեղի ունեցան Ռուսիոյ մէջ:

Այսպէս, ինչպէս կ'ըսէի, որու ժողովուրդը հաստատ կերպով որոշած է այլ եւս սկանչ չը կարելի ունէր բանացի ու գրաւոր խոստումներու, այլ իր ստիպողական քաղաքով ստիպել փոխելու այն անտանեղի ուժի մը, որ այնքան տանջանքներէ վերջ, ամբողջ Ռուսիոյ բնակչութիւնը ենթարկեց ներքին եւ արտաքին խոշոր ազդաներու. խլից անթիւ եւ անհամար մարդկային ու նիւթական զոհեր: Ռուս ժողովուրդը այլեւս հաւաստի չունի որ իր ցարէ կամ իր մեծ իշխանները իրեն բարեք մը պիտի ընեն, իր զօրիւնը կացութիւնը բարեբեւ, եւ ինք իր ձեռքով կուզէ այդ բարեքը ընել իրեն:

ԱՄԻՐԱԼ ԵՆՊԱԿԱԹՕՎԻ ԱՆՁԵՍՏՈՒՌԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Յուշիմայի ճակատամարտի ատեն գերուած որու սպաննոր կըսէին որ Բոստանստիլնաքիլ եւ նե պաղաթօվը միջեւ անհամաձայնութիւններ կային նաւատորմի զին որ ճամբով վաւարիպաթօք

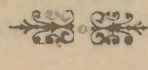
կամը Շատ լաւ կը լինէր եթէ մեզնից անէն մէկը իր գրաւու իր զոհուածները դատար. ինչ պէտք է շարունակ սեփական կրքերով, ցաւերով, վշտերով, յաջողութիւններով եւ զօգոնութիւններով զբաղվել. այդ միայն դուք չունէք, ամէնքն էլ ունեն: Սեւիլ լաւ է միջոցաւ ուրիշ վիշտը, քան թէ զբաղվի սեփական ցաւի վերուձումով աւելի օգտակար է բուժել ուրիշ վիշտը, քան թէ սեփական վիշտը քրքրել:

Արձագանք տալ ուրիշ մարդկային հոգուն, միջոցաւ տանջվողին, հասկացնել չըմբռնողին, յետարան հանդիսանալ ընկնողին, այն ճանապարհը որտեղ մարդիկ պայծառանում են:

Մենք հասնում ենք կայարան. ձերու կը պատրաստվում էր դուրս գալ. ես բոլոր ուժերս հաւաքելով ասում եմ:

—Իսկ այդ անիմալ վայրկեանները, երբ ստանան ինձ թաղում է ճանճի մէջ... ինչ կարող եմ աւելի Ասացէք ինձ, ինչպէս պէտք է որ մաքառեմ նրանց դէմ:

(Շատու Ասիկցի)

երթալու անթիւն նեպագածով
առաջարկեր է սր ինք իր նա-
ւարածինովը երթալ Թիւրքիանեան
կղզիներ: ու քովէն, ու Բոստանու...
վէնսքիէն խնդրեր է երկու զը
բահաւոր տալ իրեն իր նաւարա-
մինը զօրացնելու համար, որ
պէսզի կարենայ ճ. կատարածը
Ան միտք ունի եզեր և ճամբուն
վրայ, խաղաղ Ովկիանոսին մէջ
գտնուած ճարտնական քանի մը
նաւահանգիստներու վրայ, յար-
ձակել, ճարտնական նաւատոր-
միդին մէկ մասը դէպի իր կողմը
քաշելու համար: Անոր կարծիքով
լաւ էր որ Բոստանու վէնսքի ևս
նոյն ճամբով երթար: Այդ առ-
թիւ խորհուրդ տեղի կունենայ,
ու Բոստանու վէնսքի կը յաջողի
իր կողմը գրաւել ամբողջ Թիւ
կարազմը: Անկէ վերջը նեպա-
գածով այլևս կը դադրի կար-
ծիք յայտնելու ժողովներու ա-
տեն, այլ կը գոհանայ միայն
զլիսաւոր հրամանատարին պատ-
ուէրները կատարելով:

Իր սպանները գիտէին իր հայ-
եացքները, ատոր համար ալ,
պարտութենէն յետոյ, երբ հրա-
մանատարութիւնը նեպագածովի
կանցնի, պաշտօններուն միծ
մասը կուզէ անձնատուր ըլլալ:
Երբ նեպագածովը կը հրամա-
յէ նաւերը ընկղմել, պաշտօնեա-
նները կը հրամարին այդ հրա-
մանը հատարել, և սպայ մը
հակառակ հրամանատարի կամ-
քին ճերմակ գրօշակ կը բարձ-
րացնէ, հրամանատարը երկու
անգամ ստրճանակ կը պարպէ
անհնազանդ սպային վրայ: Այդ
ատեն միւս սպաններն ալ կը մի-
ջամտեն անձնատուր ըլլալու հա-
մար, ամբարձրն սպաննալով որ
կըմբոստանան:

Այդ բոլոր մանրամասնութիւն-
ներու մասին նեպագածով տեղե-
կագիր կը պատրաստէ Բեթերս-
պուրկ զրկելու համար:

Ճարտնացիք կը հաւատարաց-
նեն թէ նեպագածով Ռուսիա պի-
տի վերադառնալ, թէ իրեն ա-
պահովութիւն խոստացուի: հա-
կառակ պարտագային իր բոլոր
սպաններովը միասին ճարտնիա
պիտի մնայ:

Ճարտնացիք կըսեն որ բոլոր
ճարտնիա մնացող սպաններուն թո-
շակ պիտի նշանակեն Ռուսիայէն
ստանալիք պատերազմական տու-
գանքէն:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պուլկար կառավարութիւնը մօտ
տաս հազար զինուորի մէկ ամսով
արձակուրդ տուեր է հունձքերը
քաղելու համար:

— Երէկ Երկույ Վառնա հասա-
ռուս ըմբոստ Պոտիոմկին զրահա-
ւորին ընկերակցող թօրփիլանա-
ւոր: Ռուս հրատարակողը գնաց նա-

ւոր, բանակցութեան մտաւ հը-
րամանատարին հետ: վերջը միա-
սին կառքով գացին: Ըմբոստնա-
ւին Վառնա հասնելը մեծ իրա-
բանցում՝ ձգեց քաղաքին մէջ:
Մանրամասնութիւնք գաղտնի կը
պահուին:

— Պուլկար ապրանքատար թը-
րէններուն մէջ գողութիւններ
կըլլան թրէնի պաշտօնեաներուն
ձեռքով: Անցեալ օրեր պաշտօն-
եաները հարիւր շէջ գարնջուր և
հինգ հարիւր հաւկիթ գողցնը
են: ու լաւ մը քէյֆ ըրեր են
հաւկիթները շոգիի կաթալիին
մէջ եփելով:

Կառավարութիւնը խիստ քըն-
նութեան սկսած է:

— Ամեն տեղերէ կը գրեն որ
այս տարուան բերքերը շատ ա-
ւատ են:

Թուրքիոյ լիազօր պատուիրակ
Համարի փաշա որ եկած էր Պուլ-
կարիա մէնէրալ Անտրէսին հետ
սահմանազլխին դաշնագրութեան
մասին համաձայնութիւն կայա-
ցնելու, մեկնեց է Պուլիս:

— Բեթերսպուրկի դեսպան
տօքթ. Սթանչի եկած է Սօֆիա
մասնակցելու այն խորհրդակցու-
թիւններուն որոնք տեղի պիտի
ունենան արտաքին դործոց նա-
խարարութեանը մէջ բարեփո-
խութիւններ մտցնելու համար:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թ Ո Ւ Ր Ք Ի Ա

Պուլէն կը հեռագրեն որ տե-
ղական պուլկարական դպրոցի
ուսուցիչներէն Սարաֆով ձերբա-
կալուած է, որովհետեւ քովը իր
հեղինակած հայրենասիրական
բանաստեղծութիւններ գտեր են:

— 18 յունիսին Պուլէն կը հե-
ռագրեն որ Ֆէյզի փաշան դեռ
Խօտէյտա կը գտնուի Ապստամբ-
ներէն շրջապատուած չէ, պետու-
րները Սանայի շրջականները
կը գտնուին: Հէյազի երկա-
թուղիին շինութիւնը շարունա-
կելը անկարելի է ջրի պակասու-
թեան պատճառով:

— Արարական ապստամբու-
թիւնը տարածուեր է Հեյազի և
Իրաքի մէջ: Անգլիան բողոքած
է Թուրքիա մանող ապրանքներու
քիմիական վերլուծումի ենթար-
կելուն դէմ:

Ռ Ո Ւ Ս Ի Ա

Բեթերսպուրկէն կը հեռագ-
րեն հետեւեալը: Ստէսսան պա-
տերազմական գրութեան մէջ
յայտարարուած է. նաւահանգըս-
տին հրդեհը մարած է. այդ
հրդեհը ահագին քիւսաներ տուած
է: Քաղաքի մէջ թրամվայի եր-
թեւեկը դադրած է: չգրամատու-

ները գոցուած են. սպաննուած
կան մօտ հազար մարդ:

— Կենեալ Պոտեմկինս զրահա-
ւորի նաւազները սպաներ են
վեց սպաներ և ափ հաներ են 9
հոգի ու քահանան Օտէսայի զօր-
քերու հրամանատարը թոյլ
տուած է նաւազներու պատգա-
մաւորներուն որ մասնակցին ի-
րենց ընկերոջ թաղմանը, որ
սպաննուած է սպաններուն մէկուն
ձեռքով. այդ սպանութիւնը ե-
ղած է պատճառը զրահաւորի նա-
ւազներուն ապստամբութեան:
Թաղման մասնակցող պատգամա-
ւորներէն շատերը չեն վերա-
դարձած իրենց նաւը:

— Անգլիական թէրթերուն
Լիպուէն կը հեռագրեն թէ կա-
ցութիւնը աւելի ծանրացած է.
թնդանթաձիգները խոռովու-
թիւնը ճնշած են:

— Գիւլի մէջ ընդ հանուր գոր-
ծադուր է. ժանտարմաներու շէֆ
մէնէրալ Գիւնօլօքսի սպան-
նուած է:

Երկու զրահաւորներ խորիսխ
նիտեցին Օտէսայի նաւահանգստի
մէջ. կը վախցուի թէ ատոնց պաշ-
տօնեաներն ալ ըմբոստանան: Ս-
տէսայի բնակչութիւնը սարսափի
մէջ է. 3000 հոգի Օտէսայէն հե-
ռացած են 28 ժամուան մէջ:
Անգլիացի ընտանիքները քաղա-
քէն կը հեռանան:

— Բեթերսպուրկէն 19 ին կը
հեռագրեն. Օտէսա հասեր է Գէօր
կիյ Պոպետօտեց զրահաւորը:
Բաւական երկար ատեն ըմբոս-
տացած Պոտեմկինի քովերը պը-
տըտելէն յետոյ, մօտիկցուածնոր.
ժամը հինգին Պոտեմկին նաւա-
հանգիստէն դուրս կելլայ, իսկ
երեկոյեան ժամը 6 ին Պօքէտո.
նօսեցի 8 նաւատիրի կուգան
քաղաք և պատերազմական հրա-
մանատարին կը յայտարարեն որ
իրենց զրահաւորն ալ Պոտիոմկի-
նի կողմակից է. վերջը ծառա-
յողներու մեծ մասը հնազանդու-
թիւն կը յայտնէ:

— Օտէսայի կրած քիւսաները
յիսուն միլիոն ռուբլի կը հասնի:

— Օտէսայի անցքերը Բե-
թերսպուրկեան շրջանակներու
վրայ սարսափելի տպաւորութիւն
գործնը են. ընդհանուրի կար-
ծիքն է որ այդ ապստամբու-
թիւնը վաղուց պատրաստուած է:

— Բեթերսպուր Ի մէջ ծարըս-
կօյէ Սէլօյին քովերը առմընե-
րու գործարան մը գտնուեր է:

— Լիպուէն կը հաղորդեն որ
կայսերական նաւազները զօրա-
նոցներու մէջ ըմբոստացեր
են ու թալներ մթերանոցները:
Ատկէ վերջը յարձակեր են ի-
րենց սպաններուն տներուն վրայ
և պատահանները փշրտեր:

— Յունիս 18 ին Գուրկէն կը
հեռագրեն հետեւեալը. երէկ

«Յասկայա» կայսրանէն հարաւ
մեկնող զինուորներէն մին, որ
կընդդիմանար, իր հրամանատա-
րին պատուէրով կապուեցաւ.
զինուորը սկսաւ սպային հայհո.
յել. վերջինս սրով մահացու
կերպով վիրաւորեց զինուորը:
Ամբոթէն մաս մը յարձակեցաւ
սպային վրայ. սպան վագոն քաշ-
ուեցաւ: Այդ ատեն ամբոթը սկսաւ
քար նետել վագոնի մէջ. սպան
պատասխանեց ատրճանակի շոբս
պայթումով և ամբոթէն քանի մը
մարդ վիրաւորեց: Ամբոթը կա-
տաղած հրդեհեց վագոնը որուն
հետ միասին այրուեցաւ և սպան
Ամբոթը ցրուեցաւ իշխանու-
թեանց գալէն յետոյ:

— Քրօնշդատի նաւային գոր-
ծարանի գործաւորները ըմբոս-
տացեր են. այդ պատճառով
քաղաքին խանութները գոցուած
են, և նաւահանգստին գործերը
դադարած:

— 18 յունիսին Բեթերսպուր-
կէն կը հեռագրեն հետեւեալը.
— Կայսրը գլխաւոր գատախա-
զին պատուիրած է քննել ծովա-
յիւն վարչութեան մէջ կատար-
ուած զեղծումները: Հրաման տը-
րուած է գործել եռանդով և ա-
րագութեամբ, և հարկ եղած
պարագային ձերբակալել ծովա-
յիւն վարչութեան բոլոր պաշտօն-
եաները

Լ Ո Յ Ս Տ Ե Ս Ա Ի
Պ Ա Տ Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ն
«Ա Ր Ե Լ Ե Ե Ա Ն Խ Ն Դ Բ Ո Յ»
Ե
Ա Ռ Ա Ջ Ն Ո Ր Դ
Հ ա յ կ ա կ ա ն հ ա Ր ց ի

676 էջերէ բաղկացեալ այս գործը
Արեւելեան և Հայկական խնդրոց ամ-
փոփ մէկ պատմութիւնը կուտայ: Կը
պարունակէ շատ մը Հայերու հա-
մար շահեկան պաշտօնաթղթեր, մի-
ջազային դաշինքներու մէջ անցած
հայոց նպատաւ որ յօդուածներ, եւ
1895 ին հայկական վեց դասաներու
համար եղած Բարեկարգութեանց Ծը-
րագիրը:

Այս կարեւոր նիւթը դիւրահասկը-
նալի ոճով եւ պարզ կերպով Հայ
հասարակութեան ներկայացնել եղած
է հեղինակին ջանքը եւ նպատակը
Գործը բաժնուած է 2 հատորներու,
որոնք թէեւ թղթակազս, բայց հաս-
տատուն կարուած ըլլալով զիմացկուն
են եւ կրկին կազմելու պէտք չունին:
Երկու հատորները կրնան գատ
ալ տացուիլ իւրաքանչիւրը 1 ու կէս
շիլինկ, երկուքն ի միասին կազմուած
ալ 3 շիլինկ:

Փոսթին ծախքը գնողին վրայ:
Կողքին երկու կողմը դրուած են
իզմիրեան Ս. Պատրիարքին եւ հե-
ղինակին պատկերները:
Իր մէկ ուղղակի հեղինակին,
ԲՐՕՅ. Կ. ԹՈՒՄԱՅԵԱՆ
Չիկուի. Լօնտօն.